

ZNANOSTI ► Većina novih radnih mjesta u polju znanosti i tehnologije

Na burzi rada nema ni jednog fizičara

Mladi znanstvenici više od 50 posto vremena utroše prijavljujući se za projekte

► Znanstvenici se vole zatvoriti u svoje sobice i raditi da im nitko ne smeta. Mislimo da bi netko drugi trebao promovirati to što mi radimo, ali tog drugoga nema. Naša je odgovornost izaći sa svojim radom u javnost te na taj način zainteresirati buduće naraštaje za bavljenje prirodnim znanostima, tumači doc. dr. sc. Željka Fuchs

Za znanstvenu karijeru novaka ključni su mentori

Osiguravanjem radnih mjesta nagraditi vrijedne novake

O položaju znanstvenih novaka u Hrvatskoj mnogo se govori. Neki kažu da je unatrag nekoliko godina došlo do njihovog prevelikog broja, što dovodi u pitanje mogućnost zapošljavanja. Novaci od države dobiju stipendiran doktorat, no nakon što doktoriraju praktički većina njih ostaje bez posla. Rijetki uspiju ostati na instituciji na kojoj su dotad radili i pripremali doktorat. »Činjenica je da je našim novacima teško. Ako nemaju mentora koji ima razvijenu međunarodnu suradnju i ako mentor to ne želi s njima podijeliti, gotovo je nemoguće napredovati. U SAD-u moj je mentor meni bio na raspolaganju svaki dan. Nakon samo godinu dana radila sam na međunarodnom projektu istraživanja konvekcije i uragana. Moj mentor je želio da doktoriram i postanem dobar znanstvenik. No u Hrvatskoj, čini se, nekima to nije nimalo važno, a sustav ne poznaje ukidanje mentorstva nepristupačnim i neučinkovitim profesorima. Također postoji popriličan broj novaka koji su ostali novaci i po deset godina, a nisu ništa napravili«, mišljenja je Fuchs. Problem je očito što ne postoji sustav koji će nagraditi one koji rade time da se za njih osiguraju radna mjesta, a one koji ne rade poslati da se bave nečime što bi ih više motiviralo.

kuse koji opisuju i pokazuju fenomene poput duge, vulkana, potresa, nantanka oblaka i slično. No, u školama se fizika uči na potpuno pogrešan način, štreberski, uz loš plan i program umjesto uz pokuse, zabavu i igru. Djeca u osnovnim školama s kojima radimo su jako zainteresirana za pokuse i neki bi se voljeli time jednog dana i baviti. No naše društvo ne potiče takve ambicije pa oni često odustanu«, kaže Fuchs.

I sama je znanstvenik povratnik. Vratila se u Hrvatsku nakon gotovo deset godina života u SAD-u gdje je razvijala svoju znanstvenu karijeru. Ta mlada znanstvenica u ranim tridesetim godinama na PMF-u je voditeljica studija fizike okoliša. U Split je došla živjeti prije dvije godine, nakon što je doktorirala fiziku na Sveučilištu New Mexico Tech te radila tamo kao profesorica. Područje njezina istraživanja je atmosferska fizika.

»Vratila sam se u Hrvatsku zbog bolje kvalitete života. Željela sam da moja djeca idu pješice u školu, a ne onim famoznim školskim autobusima, da mogu sama otići u trgovinu, da ih teta u vrtiću poljubi na početku i na kraju dana. Iako je SAD idealno mjesto za razvijanje znanstvene karijere, nije nam moglo pružiti ovo što dobivamo kod kuće. Naravno da time trpi moja karijera, ali trudim se odlaziti u SAD barem dva puta godišnje, a svako proljeće organiziram radionicu na koju pozovem vrhunske stručnjake iz Amerike da drže predavanja našim novacima na doktorskom studiju«, kaže Fuchs.

S obzirom na njezino inozemno iskustvo, interesiralo nas je koliko se mladim hrvatskim znanstvenicima teško dokazati, te ući u neki međunarodni projekt ili objavljivati znanstvene radove.

»Mladim je znanstvenicima izrazito teško dokazati se, pogotovo ako rade u instituciji koja sama nema novac i nema reputaciju vođenja međunarodnih projekata. Rijetko koji fond će vam tada dati sredstva. Moje kolege i kolege uspijevaju tako što imaju međunarodnu suradnju, ali oni više od 50 posto vremena provode prijavljujući se na projekte umjesto da rade svoju znanost«, kaže Fuchs.

Trenutna recesija odrazila se i na znanost koja i inače nije na najstabilnijim financijskim nogama.

»Uvijek je premalo novca koji se izdvaja za znanost. Osobito je premalo novca koji se izdvaja za prirodne znanosti za koje često treba i skupocjena oprema. No, nije pitanje samo koliko se novca izdvaja, nego i način na koji se troši. Gotovo sav novac ide na plaće. Kako raditi znanstveno istraživanje bez novca, kako popularizirati znanost? Kako uvjeriti hrvatsku javnost da je biti znanstvenik jako zanimljivo ako nemamo priliku i raditi nešto zanimljivo?«, pita se Fuchs. Dodaje da je i kod raspodjele novca najveći problem to što je češće važnije koga poznajemo nego koliko vrijedimo, što je bitnije pokazati nove zgrade za fakultete, a manje je važno tko će hodati tim hodnicima: »Bitno je zadovoljiti formu, a nije važno što naša djeca ne biraju zanimanja koja će im donijeti siguran i zanimljiv posao, te da postanu produktivan dio društva. Fizičara, primjerice, nema na burzi.«